

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΣΤΕΡΕΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ: Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΜΕΣΑΙΩΝΑΣ

του Σωκράτη Φάμελλου,
Προέδρου Αντιπροσωπείας ΤΕΕ/ΤΚΜ

Δύο γεγονότα των αρχών Σεπτεμβρίου αποτέλεσαν την αφορμή για αυτό το άρθρο.

Το 1ο η μεγάλη πυρκαγιά στο Νέο Μαρμαρά, που ξεκίνησε από την **ανεξέλεγκτη χωματερή** του Δήμου. Μια χωματερή που, σύμφωνα με τις δηλώσεις των ημερών, επανειλημμένα είχε δημιουργήσει προβλήματα ανάφλεξης το φετινό καλοκαίρι (και όχι μόνο αυτή σε όλη την Ελλάδα).

Το 2ο, και ίσως πιο κρίσιμο, αφορούσε σε μετρήσεις διοξινών (καρκινογόνες οργανικές ενώσεις) σε γάλα, χόρτα και αυγά από περιοχές που βρίσκονται σε απόσταση μέχρι ενός χιλιόμετρου από ανεξέλεγκτες χωματερές σε όλη την ελληνική ύπαιθρο. Μετρήσεις του Πανεπιστημίου Αθηνών, του Γεωπονικού Πανεπιστημίου και γερμανικού εργαστηρίου, παρουσίασαν επίπεδα διοξινών έως και **οκτώ φορές πάνω από τα ανώτερα επιτρεπτά όρια**, επιβεβαιώνοντας αντίστοιχες μετρήσεις στην Αττική. Ειρωνική αντίφαση αποτελεί το γεγονός ότι η πιθανότητα εκπομπών διοξινών και φουρανίων αποτελεί εδώ και χρόνια επιχείρημα ενάντια στην ενεργειακή αξιοποίηση των απορριμμάτων, σε μια προσπάθεια να επιβληθεί η επιλογή των χωματερών και στην καλύτερη των περιπτώσεων της υγειονομικής ταφής (ΧΥΤΑ).

Τα δύο αυτά γεγονότα έρχονται να επιβεβαιώσουν με τραγικά αποτελέσματα για την ανθρώπινη υγεία, αλλά και για τη φύση και το περιβάλλον, την απαράδεκτη και τριτοκοσμική κατάσταση που βιώνουμε στη χώρα μας στον τομέα διαχείρισης στερεών αποβλήτων. Σύμφωνα με επίσημες καταγραφές στη χώρα μας λειτουργούν σήμερα **1.458 ανεξέλεγκτες χωματερές**, που καλύπτουν το 47% του πληθυσμού. Νούμερο σίγουρα μεγαλύτερο αν λάβουμε υπόψη μας με Υπουργική Απόφαση το 2000 «βαφτίστηκε»

η χωματερή των Ταγαράδων ως ΧΥΤΑ, ένα έργο που ποτέ δεν κατασκευάστηκε και φυσικά ποτέ δεν αδειοδοτήθηκε, ενώ εξυπηρετεί άνω των 1.300 τόνων στερεών αποβλήτων την ημέρα για περισσότερα από 20 χρόνια. Μόνο τον πληθυσμό της Θεσσαλονίκης αν προσθέσουμε φτάνουμε στο **60% του ελληνικού πληθυσμού** να εξυπηρετείται από χωματερές. Και όλα αυτά ενώ βρισκόμαστε χρονικά στο δεύτερο μισό του Γ' ΚΠΣ, που υποτίθεται είχε βασικό προσανατολισμό την περιφέρεια και το περιβάλλον, σχεδόν μια εικοσαετία με προγράμματα και διαθέσιμους ευρωπαϊκούς πόρους.

Η διαχείριση στερεών αποβλήτων σαφώς αποτελεί ένα κρίσιμο και σύνθετο πρόβλημα στις σύγχρονες κοινωνίες. Συνδυάζει και απαιτεί **πολιτικό σχεδιασμό και τόλμη, επιστημονική επάρκεια, καινοτομία, τεχνικά έργα** και πάνω από όλα **κοινωνικές πρωτοβουλίες και διάλογο**. Ενώ όμως στην Ευρώπη και στις άλλες ανεπτυγμένες χώρες τα βήματα αυτά έστω και με καθυστέρηση ξεκίνησαν, στην χώρα μας πάμε «από το κακό στο χειρότερο». Ρύπανση περιβάλλοντος, μόλυνση υδροφορέων, υποβάθμιση της ποιότητας ζωής, αναξιόπιστοι φορείς, αντιδικίες δήμων και νομαρχιών, απώλεια χρηματοδοτήσεων, οικονομικών πόρων και ενέργειας, κοινωνικές αντιδράσεις, καταγγελίες και πρόστιμα από τα ευρωπαϊκά δικαστήρια, άγνοια, παραπληροφόρηση και δημαγωγία.

Οι ευθύνες για αυτή την κατάσταση κατανέμονται σε όλο το φάσμα της πολιτικής και της κοινωνίας. Πολιτική ηγεσία και κυβερνήσεις χωρίς πρόταση, γνώση και ορθολογισμό. Απούσες από τις διαπραγματεύσεις της ΕΕ, επέτρεψαν τη διαμόρφωση ενός θεσμικού πλαισίου αναγκαίου μεν αλλά και ασφυκτικού. Υπερδεκαετής καθυστέρηση στην εναρμόνιση του ελληνικού θεσμικού πλαισίου, αποφάσεις χωρίς προδιαγραφές, χωρίς σχεδιασμό, με ελληνοκεντρική αντιμετώπιση των έργων προς όφελος τοπικών κατασκευαστικών σχημάτων.

Η αυτοδιοίκηση, α' βάθμια και β' βάθμια, χωρίς πόρους, στελέχη και σχεδιασμό, στην πλειοψηφία των περιπτώσεων άγεται και φέρεται από τις κεντρικές πολιτικές ή από την τοπική πίεση, εξαρτημένη από τις χρηματοδοτήσεις, χωρίς αξιοπιστία στους φορείς και στη διαχείριση των έργων. **Υποτίμηση του θέματος από τους κεντρικούς Δήμους** εφόσον γι' αυτούς το πρόβλημα των σκουπιδιών είναι που θα τα θάψουν, στο κέντρο της πόλης δεν πρόκειται, οπότε γιατί να ασχοληθούν και να βάζουν μπελάδες στο κεφάλι τους;

Η καταγραφή ευθυνών περιλαμβάνει και τον τεχνικό και επιστημονικό κόσμο. Διαπιστώνεται καθυστέρηση στην ανάπτυξη ελληνικής τεχνολογίας, άσκοπες αντιδικίες και αφορισμοί, οικονομικές και πολιτικές εξαρτήσεις, μονομέρεια και εν μέρει άγνοια, όπως και στο σύνολο της κοινωνίας. Μια κοινωνία χωρίς πληροφόρηση και περιβαλλοντική ευθύνη, χωρίς συλλογικές δυνάμεις, με χαμηλή συσπείρωση, αδύναμο εθελοντισμό και **οικολογικό κίνημα πιο πολύ φοβισμένο παρά ενεργό**. Δυστυχώς παρά τις κατά καιρούς αποσπασματικές προσπάθειες και το Τεχνικό Επιμελητήριο δεν έχει μπορέσει να αποτελέσει μια μόνιμη σοβαρή φωνή στο θέμα σε πανελλήνιο επίπεδο.

Αποτέλεσμα των παραπάνω είναι το ότι σαν χώρα δεν έχουμε καταφέρει να κατακτήσουμε έστω και την μονομερή και αδιέξοδη λύση της υγειονομικής ταφής, ενώ **καθυστερεί ιδιαίτερα η ανακύκλωση** στα απορρίμματα με την ανάπτυξη διαλογής στην πηγή. Πλήρης απουσία διαπιστώνεται, σε πανελλήνιο επί-

πεδο, σε μονάδες επεξεργασίας και ανάκτησης υλικών και ενέργειας, που αποτελούν την «καρδιά» της διαχείρισης αποβλήτων, αλλά και στη διαχείριση επικινδύνων, ειδικών αποβλήτων και αδρανών - κατασκευαστικών.

Οι εικόνες γύρω μας στην περίμετρο των πόλεων αλλά και παντού σχεδόν στην Ελληνική ύπαιθρο και στις τουριστικές ζώνες μας πληγώνουν. Μπάζα, σκουπίδια, επαγγελματικά απόβλητα ρυπαίνουν δάση, παραλίες, πλαγιές και ρέματα.

Η κατάσταση για το Νομό Θεσσαλονίκης είναι ακόμα χειρότερη από τον Ελληνικό μέσο όρο. **Αποτελούμε τον μεγαλύτερο νομό - παραγωγό απορριμμάτων χωρίς αδειοδοτημένη έστω την διάθεσή τους.** Και αν εξαιρέσουμε τα έργα μεταφόρτωσης με κεντρικό το ΣΜΑ Φοίνικα, που μειώνει το κόστος μεταφοράς των απορριμμάτων, κανένα άλλο έργο στερεών αποβλήτων δεν έχει γίνει στο Νομό. Τα έργα αυτά, με σημαντική βαρύτητα στην ποιότητα ζωής, απουσιάζουν από τον κατάλογο των μεγάλων έργων και φυσικά από τις πρωτοπονητικές εξαγγελίες της ΔΕΘ, παρότι μόνιμα οι κυβερνούντες δηλώνουν την περιβαλλοντική τους προσηλυση.

Η δεκαετία του '90 αναλώθηκε σε ένα γαϊτανάκι λανθασμένων χωροθετήσεων του ΧΥΤΑ του νομού. Ο νομαρχιακός σχεδιασμός ολοκληρώθηκε ικανοποιητικά το 2000 αλλά στη συνέχεια το θεσμικό πλαίσιο εισήγαγε τον περιφερειακό σχεδιασμό. Οι τύχες του τελευταίου αγνοούνται αφού συζητήθηκε εν μέρει στο Περιφερειακό Συμβούλιο, ποτέ δεν παρουσιάστηκε στο σύνολό του ενώ τυπικά δεν έχει ενσωματωθεί και δεν επικυρώνει τα νομαρχιακά σχέδια (ιδιαίτερα της Θεσσαλονίκης που περιέχει και τα μεγάλα έργα της Περιφέρειας).

Όσον αφορά δε το νέο ΧΥΤΑ στη Μαυροράχη του Δήμου Λαχανά οι καθυστερήσεις δεν έχουν προηγούμενο. Το έργο είχε εγκεκριμένα τεύχη δημοπράτησης και έγκριση περιβαλλοντικών όρων πριν από 2 χρόνια, έγκριση χρηματοδότησης 34 εκατομμυρίων _ από το Δεκέμβριο του 2002 και ακόμα δεν έχει ανάδοχο. **Ιδού η καθυστέρηση των μεγάλων έργων στη Βόρεια Ελλάδα.**

Ο ΧΥΤΑ δεν θα αποτελέσει τη λύση στο πρόβλημα των στερεών αποβλήτων για το Νομό. Είναι όμως η αναγκαία αρχή στην προσπάθεια της **ολοκληρωμένης διαχείρισης**, που ξεκινάει από την πρόληψη και μείωση της παραγωγής των αποβλήτων και μετά από δράσεις ανακύκλωσης, επαναχρησιμοποίησης και ανάκτησης υλικών και ενέργειας περιλαμβάνει την ασφαλή διάθεση των υπολειμμάτων, ως ύστατη και αναπόφευκτη λύση, χωρίς προβλήματα για το περιβάλλον.

Η ανάπτυξη της τεχνολογίας, η διεθνής εμπειρία και το ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο δίνουν την δυνατότητα να αναληφθούν αποκεντρωμένες πρωτοβουλίες με επιλογή των βέλτιστων σχεδίων από τεχνική, οικονομική και κοινωνική άποψη. Στην κατεύθυνση αυτή πρέπει να αξιοποιηθεί η **ελληνική τεχνολογία** σε ενεργειακές διεργασίες καθώς και **εναλλακτικοί οικονομικοί πόροι**.

Το ερώτημα είναι αν η ελληνική κυβέρνηση και το ΥΠΕΧΩΔΕ θα ασχοληθούν αποτελεσματικά με τα ουσιαστικά προβλήματα της χώρας και αν για την περιοχή μας ΥΜΑΘ, Περιφέρεια, Νομαρχία και ΟΤΑ θα αναλάβουν τις ευθύνες τους και θα δουλέψουν ουσιαστικά.

Είναι άραγε ουτοπία μετά την ελληνική επιτυχία της πρώτης Ολυμπιάδας του 21ου αιώνα να διεκδικούμε έστω την περίοδο του **διαφωτισμού** στη διαχείριση των απορριμμάτων; ■

